

ПРОГРАМА
вступного іспиту зі спеціальності
**023 «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО,
ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ»**
для здобувачів вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня

Програма складена з урахуванням програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Вона містить п'ять розділів, у першому з яких відображені питання з історії мистецтва та архітектури, у другому розділі – з теорії та методології наукових досліджень в консервації та реставрації творів мистецтв, у третьому розділі – з наукових принципів консервації та реставрації творів мистецтва, архітектурно-мистецьких об'єктів, у четвертому розділі – з реставрації творів мистецтва з каменю та елементів мистецького вистрою будівель, у п'ятому розділі – з реставраційного матеріалознавства, техніки та технології в реставрації. Розроблені питання базуються на таких дисциплінах: «Історія мистецтв і архітектури», «Історико-культурна спадщина», «Основи теорії реставрації», «Методологія наукових досліджень в реставрації творів мистецтва», «Ремонт та реставрація будівель та пов'язаних з ними творів мистецтва», «Архітектурний та мистецький декор», «Сучасні методи та технології в реставрації творів мистецтва», що спрямовані на виявлення знань та умінь здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Форми контролю та критерії оцінювання

Організування та проведення вступних випробувань до аспірантури здійснюється відповідно до Правил прийому до аспірантури Національного університету «Львівська політехніка» у відповідному році.

Вступний іспит зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» проводиться у письмовій формі згідно з окремим графіком, який затверджується Ректором Університету та оприлюднюється на інформаційному стенді відділу докторантури та аспірантури й офіційному веб-сайті Університету не пізніше, ніж за 3 дні до початку прийому документів.

Екзаменаційні білети вступного іспиту зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» формуються в обсязі програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» та затверджуються рішенням Приймальної комісії Національного університету «Львівська політехніка».

Результати вступного іспиту зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» оцінюються за 100-бальною шкалою.

Екзаменаційний білет вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» містить:

- письмову компоненту з п'яти питань розділів 1-5 програми вступного іспиту (кожне із п'яти питань екзаменаційного білета оцінюється максимально в 20 балів; максимальна сумарна кількість балів письмової компоненти – 100 балів);

Критерії оцінювання кожного питання письмової компоненти вступного іспиту зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» є такими:

Оцінка «відмінно» (18-20 балів): вступник в аспірантуру бездоганно засвоїв теоретичний матеріал щодо змісту питання; самостійно, грамотно і послідовно з вичерпною повнотою дав письмову відповідь на питання; продемонстрував у відповіді глибокі та всебічні знання, логічно вибудував та всесторонньо проілюстрував відповідь схемами та малюнками; виклав своє ставлення до тих чи інших проблем; зумів встановити причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано виклав висновки.

Оцінка «добре» (14-17 балів): вступник в аспірантуру добре засвоїв теоретичний матеріал щодо змісту питання, аргументовано викладає його; розкрив основний зміст питання, дав неповні визначення понять, допустив незначні порушення в послідовності викладення матеріалу та неточності при використанні наукових термінів; не повно проілюстрував відповідь схемами та малюнками; нечітко сформулював висновки; висловив свої міркування щодо тих чи інших проблем, але припустився певних похибок у логіці викладу теоретичного змісту.

Оцінка «задовільно» (10-13 балів): вступник в аспірантуру в основному засвоїв теоретичний матеріал щодо змісту питання; фрагментарно розкрив зміст питання продемонстрував лише загальне його розуміння; поверхнево проілюстрував відповідь схемами та малюнками; при відтворенні основного змісту питання допустив суттєві помилки, навів прості непереконливі приклади; плутає поняття.

Оцінка «незадовільно» (0-9 балів): вступник не засвоїв зміст питання, не знає основних його понять; не може проілюструвати відповідь схемами та малюнками; дає неправильну відповідь на запитання.

Виконання завдань вступного іспиту зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» передбачає необхідність неухильного дотримання норм та правил академічної доброчесності відповідно до Положення про академічну доброчесність у Національному університеті «Львівська політехніка». За порушення зазначених норм та правил вступники в аспірантуру притягаються до відповідальності згідно вимог чинного законодавства.

Розділ 1.

ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВА І АРХІТЕКТУРИ.

- 1.1. Систематизовані знання про історію образотворчого та прикладного мистецтва, архітектури, науки реставрації. Питання архітектурно-просторового розвитку міст і поселень у світі від найдавніших часів до наших днів, насамперед в аспекті їх мистецького опорядження, художньо-стилевих вирішень, функціональної побудови та архітектурного ансамблю. Особлива увага до вивчення історії розвитку архітектури міст та ансамблів у часи стародавнього світу та середньовіччя, ренесансу, бароко, історизму.
- 1.2. Знання про процеси й особливості розвитку міст від XV ст. до наших днів у країнах Європи та інших частин світу. Аналіз історичних процесів розвитку художньої культури в Україні та питання формування художньої регіональної самобутності. Розвиток мистецьких шкіл, вивченню визначних постатей художників, архітекторів та майстрів, які творили художню культуру України від епохи Русі-України X ст. до сучасності.
- 1.3. Історія формування художньої культури, архітектури та способів декорування будівель, благоустрою в містах у різних регіонах країн Європи (Помпеї, римські дороги, мощення вулиць та площ у середньовічних містах, площ в епоху ренесансу та бароко, міських вулиць у XVIII-XX ст.ст.). Декорування будівель, скульптурне оздоблення у Львові та в західному регіоні України, аналіз збережених прикладів та практики реконструкції. Сучасні вимоги до творів мистецтва у міському середовищі. Обладнання міських інтер'єрів: скульптура, огороження, вуличні ліхтарі, світильники, лави, ets.
- 1.4. Історія інтер'єру. Особливості формування інтер'єрів в різних історичних епохах. Стилізація інтер'єрів в історизмі, модерні, функціоналізмі, авторські стилі. Методика проектування стилізованих інтер'єрів. Передпроектні обстеження та інвентаризація збережених елементів інтер'єру. Аналіз іконографічних матеріалів та архівних документів. Програма реставраційних або реконструктивних робіт. концепція вирішення інтер'єру та його проектування.

Розділ 2.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В КОНСЕРВАЦІЇ ТА РЕСТАВРАЦІЇ ТВОРІВ МИСТЕЦТВ

- 2.1. Методологія реставраційного процесу та роль реставратора в цьому процесі. Комплексні наукові дослідження пам'ятки архітектури, визначення категорії цінності об'єктів, формування концепції реставрації та пристосування історичних архітектурних об'єктів. Методика виконання ескізного та робочого проекту для пам'ятки архітектури.
- 2.2. Реставрація об'єктів та творів мистецтва. Історичні зміни реставраційної методики, методика роботи з пам'ятками різних стилів, давності та регіональних відмінностей. Історичний досвід консервації та реставрації

кам'яних пам'яток у світі. Освоєння методики досліджень пам'ятки. Досвід реставрації пам'яток мурованої та дерев'яної архітектури, реставрації деталей з різноманітних застосованих в пам'ятках матеріалів.

- 2.3. Інформатика та основи комп'ютерного моделювання в дослідженні пам'яток культурної спадщини, творів мистецтва. Базові основи і принципи роботи і організації роботи комп'ютерних систем, методи формалізації і формування моделей об'єктів і процесів дослідження і проектування реставрації. Технології роботи програм текстових, графічних редакторів та автоматизованих систем архітектурного проектування.
- 2.4. Реновація, реставрація будівель різних видів та взаємопов'язаних з ними творів мистецтва, декоративного опорядження фасадів та інтер'єрів. Принципи збереження та реставрації історичної забудови. Методика проектної роботи для об'єктів, розташованих у сформованому архітектурному середовищі (окремі елементи споруд, фасади будинків, пам'ятники, елементи історичного благоустрою). Діагностика дефектів та технологія реставраційних заходів щодо історичних будинків в цілому та їх окремих частин (фасади, стіни, перекриття, дахи, штукатурії, столярка, скульптура, ліпний декор, декоративний метал).
- 2.5. Комплекс допоміжних історичних дисциплін, необхідних для практичного використання у процесі вивчення архітектурного об'єкту чи комплексу на стадії попереднього дослідження у роботі над реставраційним завданням. Основи архівознавства, історичної картографії, метрології та хронології, досліджень іконографії та історичних креслень, архітектурно-археологічних досліджень, методів лабораторних досліджень.

Розділ 3.

НАУКОВІ ПРИНЦИПИ КОНСЕРВАЦІЇ ТА РЕСТАВРАЦІЇ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА, АРХІТЕКТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ОБ'ЄКТІВ

- 3.1. Поняття „наукова методика„ та її місце у реставраційному процесі. Принципи реставраційних, ремонтно-реставраційних та консерваційних робіт.
- 3.2. Основні категорії, що визначають значимість твору мистецтва, та їх змістове навантаження.
- 3.3. Методологічна структура реставраційного процесу: підготовчі роботи, дослідження, проект реставрації, процес виконання, науково-реставраційний звіт.
- 3.4. Система цінностей архітектурної та мистецької спадщини, перелік цінностей твору мистецтва. Історична цінність твору мистецтва, архітектурного об'єкту (визначення) та критерії історичної цінності. Критерії історичної цінності: історична достовірність, правдивість; причетність до історичної події. Критерії історичної цінності: середовище, цінне дією, яка

увійшла в історію суспільства; історична значимість мистецьких та архітектурних елементів.

- 3.5. Мистецька цінність об'єкту та твору (визначення) та критерії цінності. Критерії автентизму, мистецької та естетичної цінності: період побудови; місце та значимість в світовій та вітчизняній культурі. Критерії архітектурної, мистецько-естетичної цінності: особливі архітектурно-художні елементи та пропорції; особливі архітектурно-будівельні та мистецькі конструкції.
- 3.6. Емоційно-художня цінність твору мистецтва та критерії емоційно-художньої цінності. Архітектурно-декоративне вирішення об'єкту; скульптурно-декоративні засоби художнього образу.
- 3.7. Науково-реставраційна цінність архітектурного об'єкту (визначення) та критерії науково-реставраційної цінності. Критерії науково-реставраційної цінності: реставраційні періоди на пам'ятці; значимість та цінність проведених реставрацій. Критерії науково-реставраційної цінності: система нашарувань форм; зміна первісного вигляду пам'ятки. Критерії функціональної цінності: пам'ятка як об'єкт експозиції, музеєфікація творів мистецтва; умови автентизму, «історичної правди» та комфортності в музеєфікації.
- 3.8. „Неруйнуючі” методи дослідження творів мистецтва. „Руйнуючі” методи дослідження творів мистецтва.

Розділ 4.

РЕСТАВРАЦІЯ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА З КАМЕНЮ ТА ЕЛЕМЕНТІВ МИСТЕЦЬКОГО ВИСТРОЮ БУДІВЕЛЬ

- 4.1. Проблеми і задачі реставрації елементів мистецького вистрою будівель. Науково-технологічне обстеження матеріалів конструкцій та оздоблення пам'яток архітектури. Очищення елементів мистецького вистрою будівель від забруднень.
- 4.2. Причини знищення каменю.
- 4.3. Консервація та реставрація кам'яних архітектурних деталей. Консервація та реставрація цегляних мурувань та деталей. Причини нищення деревини на пам'ятках. Реставрація та консервація пошкоджених елементів пам'ятки дерев'яних конструкцій. Методи укріплення зруйнованої та деструктованої деревини в пам'ятках архітектури. Антисептування дерев'яних елементів пам'ятки. Лакофарбові та декоративні покриття поверхні деревини на пам'ятках архітектури.
- 4.4. Забезпечення творів мистецтва і їх деталей від агресивного середовища.

- 4.5. Науково-технологічне обстеження металевих матеріалів конструкцій та оздоблення пам'яток архітектури. Очищення металевих елементів мистецького вистрою будівель від забруднень.
- 4.6. Консервація та реставрація штучних мармурів та архітектурних деталей.
- 4.7. Консервація та реставрація кераміки та дахівки. Реставрація мозаїчних підлог. Забезпечення деталей від від агресивного середовища.
- 4.8. Методи та методика виконання доповнень на кам'яній пластиці.
- 4.9. Методи та методика склеювання частин розбитої пам'ятки.
- 4.10. Техніки та технології кріплення архітектурних деталей до несучих конструкцій пам'ятки.

Розділ 5. РЕСТАВРАЦІЙНЕ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО, ТЕХНІКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ В РЕСТАВРАЦІЇ

- 5.1. Фізично-механічні властивості пористого каменю. Техніки та технології обробки пористого каменю.
- 5.2. Принципи виконання архітектурних деталей з вапняку. Особливості виконання великогабаритних скульптур з пористого каменю.
- 5.3. Вибір та способи використання творів мистецтва з кристалічного каменю. Методика площинної обробки архітектурних деталей з мармуру. Архітектурні та декоративні деталі з алебастру. Особливі вимоги до виконання творів з алебастру.
- 5.4. Архітектурні деталі зі штучного каменю. Вимоги та особливості інструментів для виконання тинькувальних робіт. Історичні декоративні тиньки: характеристики технологічного процесу та умови виконання тиньків.
- 5.5. Вимоги до виконання моделей, форм та відливів з гіпсу.
- 5.6. Принципи виконання профільованих архітектурних деталей з гіпсу. Техніки та технології виконання вапняних та гіпсових стюків. Техніки та технології виконання обрамлень та декорацій на арках та склепіннях. Принципи забезпечення творів з гіпсу від впливу атмосферних опадів.
- 5.7. Техніка та технологія виконання декоративних деталей з романського цементу.
- 5.8. Методи та методика полірування оброблених декоративних поверхонь.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Державні будівельні норми України. Реставраційні, консерваційні та ремонтні роботи на пам'ятках культурної спадщини, ДБН В.3.2-1-2004.
2. Консервація і реставрація пам'яток архітектури. Методичний посібник. Київ-Львів 1996, с. 143-149.
3. Подъяпольский С.С., Бессонов Г.Б., Беляев Л.А. Реставрация памятников архитектуры. М.: Стройиздат, 1988. - 264 с.
4. Никитин М., Мельникова Е. Химия в реставрации. Справочное пособие. Ленинград: Химия, 1990. – 304 с.
5. Пруцын О. Реставрация и реконструкция архитектурного наследия. Теоретические и методические основы реставраций исторического и архитектурного наследия: Учебное пособие.- Москва.: Академия реставраций, 1996.- 91с.
6. Вологодский Б. Инженерные работы при реставрации памятников архитектуры. Москва: "Советская Россия", 1958. — 31 с.
7. Попова Н.А. Реконструкция и реставрация историко-архитектурного наследия. Саратов: Аквариус, 2003. — 99 с.
8. Małachowicz E. Konserwacja i rewaloryzacja architektury w zespołach i krajobrazie. Wrocław 1994, s. 284-294
9. Koss A. Konserwacja zabytkowych elewacji aktem kreacji i kontynuacji. Wiadomości konserwatorskie Województwa krakowskiego 5. Kraków 1996. s. 57-65.
10. Łukasiewicz J. Tworzenie się patyny i problem jej zachowania na zabytkach kamiennych. Wiadomości konserwatorskie Województwa krakowskiego 5. Kraków 1996. s. 125-135.
11. Tajchman J. Metoda konserwacji i restauracji dziedzictwa architektonicznego w zakresie zabytkowych budowli. Toruń 2009.
12. Domaśłowski W. Profilaktyczna konserwacja kamiennych obiektów zabytkowych. Toruń 1993.
13. Gruszecki A., Konserwacja ruin w Anglii, „Ochrona Zabytkow”, 1958, nr 3-4, s. 227-242;
14. Tajchman J. Konserwacja ruin historycznych. Uwagi o metodzie. // Ochrona zabytków, 2005. R.58, nr4. – S.43 (S. 27-46)
15. Domaśłowski W., Kęsy-Lewandowska M., Łukaszewicz J.W. Badania nad konserwacją murów ceglanych. Toruń : Wydaw. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2004. - 188 s.
16. Conservatio est aeterna creatio : księga dedykowana prof. Janowi Tajchmanowi / red. Janusz Krawczyk; Romuald Drzewiecki, Stanisław Medeksza [et al.]; tł. Tomasz Waszak. - Toruń : Wydaw. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 1999. - 437 s.
17. Ważny J., Karyś J.; Fojutowski A. Ochrona budynków przed korozją biologiczną. Warszawa : Arkady, 2001. – 374 s.

18. Jarmontowicz A., Krzywobłocka-Laurów R., Lehmann J. Piaskowiec w zabytkowej architekturze i rzeźbie. Warszawa: Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, 1994. - 63 s.
19. Odgers D., Alison H. Stone. London: English Heritage, Farnham, Burlington, Ashgate, 2012.
20. Saunders D. Lasers in the conservation of artworks IX. London: Archetype Publications ; 2013.
21. Richmond A., Lee Bracker A. Conservation: Principles, Dilemmas and Uncomfortable Truths. Routledge, 2009. -250 c.
22. Dickmann K., Fotakis C., Asmus J. F. Lasers in the Conservation of Artworks. LACONA V Proceedings, Osnabrück, Germany, 2003.
23. Brandi C. Theory of Restoration, trans. Cynthia Rockwell. Florence, 2005.
24. Price N., Talley M. K., Melucco A. V., Historical and Philosophical Issues in the Conservation of Cultural Heritage. Los Angeles, 1996.
25. Dvořák M. Katechismus der Denkmalpflege. – Wien, 1918. –39 s.
26. Grabski M. Ochrona budownictwa drewnianego. Wydawnictwo: Księgarnia Akademicka w Krakowie. Krakow, 2012. 332 S.
27. Bogdanowska M. Art restoration distonary ang-pol pol-ang słownik konserwacji. Wydawnictwo: Politechnika Krakowska, 2011. 215 S.
28. Doktryny i realizacje konserwatorskie w świetle doświadczeń krakowskich ostatnich 30 lat. Wydawnictwo: WAM. Kraków, 2011, 432 S.
29. Jan Tajchman. Metoda konserwacji i restawracji dziedzictwa architektonicznego w zakresie zabytkowych. Torun, 2009
30. Tajchman J., Najder T., Cement, beton i żelbet w zabytkach architektury: - wady i zalety (w:) Naprawy i wzmocnienia konstrukcji budowlanych – konstrukcje żelbetowe. XXI Ogólnopolska Konferencja Warsztat Pracy Projektanta Konstrukcji, Szczyrk 8-11 marca 2006, Gliwice, Tom III, s. 145-213.
31. Tajchman J., W sprawie konieczności ustanowienia standardów wykonywania projektów dotyczących prac planowanych w zabytkach architektury. Ochrona Zabytków Nr 1, 2008, s. 79-107.
32. Закон України “Про охорону культурної спадщини” : офіційн. текст прийнятий Верх. Радою України 08 червня 2000 р. : із змінами та доп. станом на 1 квіт. 2011р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України : [сайт] — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1805-14> (04.08.2011) — Назва з екрану.
33. Стародубцева Л. Архітектура постмодернізму. Історія, теорія, практика. Київ, „Спалах”, 1998. – 258 с.
34. Тимофієнко В., Пучков А. Криза і сподівання фундаментальної науки // Архітектурна спадщина України: щорічник Держбуду України.-2002. – Вип.5.
35. Чепелик В. Український архітектурний модерн. —К.:КНУБА, 2000 – 253 с.
36. Тимофієнко В. Архітектура і монументальне мистецтво. Терміни та поняття. – Київ. Ін-т проблем сучасного мистецтва. – 2002.

37. Запаско Я., гол.ред. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. – ЛьвівЖ ЛАМ, 2000. – Т. 1-2.
38. Енциклопедія українознавства. Львів: НТШ , 1993-2010. – Т. 1-11.
39. Porebski M. Dwie sztuki w zarsie. – Warszawa, wyd-wo Arkady, 1976. – Т. 1-2.
40. Muzealnictwo. N 1-60. Warszawa, KOBIDZ, 2000-2015.